ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [*MACIEJ SZPUNAR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 9. decembrī[1]

Lieta C-530/20

SIA "EUROAPTIEKA",
piedaloties
Ministru kabinetam

(Latvijas Republikas Satversmes tiesas lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Cilvēkiem paredzētas zāles – Zāļu reklāma – Reklāma, kas veicina zāļu iegādi, atsaucoties uz to cenu – Īpašas izpārdošanas vai zāļu pārdošana komplektā ar citām zālēm, tajā skaitā par pazeminātu cenu, vai citām precēm

I. Ievads

1. Šajā lietā iesniedzējtiesa lūdz Tiesu interpretēt Direktīvas 2001/83/EK[2] normas, lai noskaidrotu, vai, ņemot vērā ar šo direktīvu veiktās saskaņošanas raksturu un apjomu, dalībvalsts var aizliegt izplatīt informāciju, kas mudina iegādāties zāles, ne tikai tad, ja tā attiecas uz konkrētām zālēm, bet arī tad, ja tā attiecas uz bezrecepšu zālēm kopumā.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

2. Direktīvas 2001/83 86.–100. pants, kas attiecas uz zāļu reklāmu, ir ietverts tās VIII un VIIIa sadaļā, kuru nosaukumi attiecīgi ir "Reklāma" un "Informācija un reklāma".

3. Šīs direktīvas 86. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šajā sadaļā "zāļu reklāma" nozīmē jebkāda veida informācijas izplatīšanu, apstaigājot klientus, aģitējot vai pamudinot viņus, nolūkā veicināt zāļu parakstīšanu, piegādi, tirdzniecību vai patērēšanu; tā jo īpaši ietver:

– zāļu reklamēšanu iedzīvotājiem,

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2001. gada 6. novembris) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm (OV 2001, L 311, 67. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2004/27/EK (2004. gada 31. marts) (OV 2004, L 136, 34. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva 2001/83").

[..].”

4. Minētās direktīvas 87. panta 3. punktā tostarp ir noteikts, ka “zāļu reklāma [..] veicina zāļu racionālu izmantošanu, iepazīstinot ar to objektīvi un nepārspīlējot to īpašības”.

5. Šīs pašas direktīvas 90. pantā ir uzskaitīti materiāli, kuri neietilpst zāļu reklāmā iedzīvotājiem.

B. Latvijas tiesības

6. Ministru kabineta 2011. gada 17. maija noteikumu Nr. 378 “Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus” (*Latvijas Vēstnesis*, 2011, Nr. 78) 18.12. apakšpunktā (turpmāk tekstā – “apstrīdētā norma”) ir noteikts:

“Sabiedrībai paredzētajā zāļu reklāmā aizliegts iekļaut informāciju, kas rosina iegādāties zāles, pamatojot zāļu iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazeminātu cenu) vai precēm.”

III. Pamatlietas fakti, tiesvedība Tiesā un prejudiciālie jautājumi

7. SIA “EUROAPTIEKA” ir Latvijā reģistrēta sabiedrība, kas veic farmaceitisko darbību un ietilpst uzņēmumu grupā, kurai pieder aptieku tīkls un zāļu mazumtirdzniecības uzņēmumi šajā dalībvalstī. Saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem aptiekas ir tiesīgas izplatīt citas preces, kas nav zāles.

8. 2016. gada martā EUROAPTIEKA savā tīmekļvietnē un ikmēneša avīzē izsludināja akciju, piedāvājot 15 % cenas samazinājumu jebkuru zāļu pirkumam, ja tiek pirktas vismaz trīs preces.

9. Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa (Latvija), pamatojoties uz apstrīdēto normu, ar 2016. gada 1. aprīļa lēmumu aizliedza EUROAPTIEKAI izplatīt ar šo akciju saistīto reklāmu (turpmāk tekstā – “2016. gada 1. aprīļa lēmums”).

10. EUROAPTIEKA iesniedzējtiesā iesniedza konstitucionālo sūdzību, ar ko tā apstrīd apstrīdētās normas atbilstību, pirmkārt, Latvijas Republikas Satversmes 100. un 105. pantam, kuros attiecīgi ir nostiprinātas tiesības uz vārda brīvību un tiesības uz īpašumu, un, otrkārt, LESD 288. panta trešajai daļai, un pēc tam 2020. gadā tika uzsākta tiesvedība.

11. Sūdzības pamatojumam EUROAPTIEKA norādīja, pirmkārt, ka apstrīdētā norma attiecoties ne vien uz konkrētu zāļu reklāmu, bet arī uz zāļu reklāmu kopumā. Tādējādi ar šo tiesību normu tiekot ierobežotas tās tiesības sniegt reklāmu iedzīvotājiem, lai popularizētu savu zīmolu un veicinātu tā atpazīstamību, un tai esot aizliegts informēt patērētājus par tiem piedāvāto preču pirkuma līguma nosacījumiem. Līdz ar to minētā tiesību norma esot sašaurinājusi tās aptieku pastāvīgo klientu loku un tādējādi esot kaitējusi tās tiesībām uz īpašumu, jo klienti esot uzskatāmi par īpašumu 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. protokola 1. panta izpratnē.

12. Otrkārt un attiecībā uz to konstitucionālās sūdzības daļu, kas veido prejudiciālo jautājumu pamatojumu, EUROAPTIEKA uzskatīja, ka likumdevējs Direktīvas 2001/83 ieviešanai nav pilnvarojis Ministru Kabinetu izdot tādu tiesību normu kā apstrīdētā norma. Proti, šī direktīva esot piemērojama nevis attiecībā uz jebkuru reklāmu farmācijas nozarē vai attiecībā uz zālēm

kopumā, bet vienīgi attiecībā uz konkrētu zāļu reklāmu. Turklāt minētajā direktīvā esot paredzēta pilnīga saskaņošana zāļu reklāmas jomā un neesot atļauts dalībvalstīm savos tiesību aktos noteikt papildu prasības. Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, esot paplašinājis šīs pašas direktīvas 90. pantā paredzēto aizliegto reklāmas veidu sarakstu un tādējādi pārkāpis LESD 288. panta trešo daļu.

13. Ministru Kabinets apgalvoja, ka tas, ka ar apstrīdēto normu ir noteiktas stingrākas prasības zāļu reklāmas jomā, nenozīmē, ka tas ir pārsniedzis pilnvaras, kuras tam ir uzticējis likumdevējs, lai ieviestu Direktīvas 2001/83 normas. Proti, šajā direktīvā ietvertais jēdziens "zāļu reklāma" esot jāinterpretē plaši. Turklāt ar minētās direktīvas 87. panta 3. punktu esot aizliegta jebkura reklāma, kas veicina zāļu neracionālu lietošanu, un šis aizliegums attiecoties uz jebkuru zāļu lietošanu.

14. Atsaucoties uz spriedumu *Gintec*[3], iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa ir nospriedusi, ka ar Direktīvu 2001/83 zāļu reklāmas jomā ir īstenota pilnīga saskaņošana, vienlaikus skaidri uzskaitot gadījumus, kādos dalībvalstis ir tiesīgas pieņemt noteikumus, kuros ir atkāpes no šajā direktīvā noteiktajām normām. Šī tiesa uzskata, ka apstrīdētā norma ir jāuzskata par tiesisko regulējumu attiecībā uz "zāļu reklāmu" minētās direktīvas izpratnē. Turklāt apstrīdētā norma neesot pretrunā šai pašai direktīvai, jo šajā normā paredzētais aizliegums atbilstot ar Direktīvu 2001/83 sasniedzamajiem mērķiem.

15. Ņemot to vērā, iesniedzējtiesai ir šaubas par to, kā interpretēt Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punktu, kā arī 87. un 90. pantu.

16. Vispirms iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar Direktīvas 2001/83 89. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmo ievilkumu jebkurā zāļu reklāmā ir jāietver to nosaukums, kā arī attiecīgā gadījumā parastais nosaukums. Tas varētu nozīmēt, ka vienīgi identificējamu zāļu reklāma ir "zāļu reklāma" šīs direktīvas izpratnē.

17. Iesniedzējtiesa norāda, ka apstrīdētajā normā nav prasīts, lai tajā, ko tā uzskata par zāļu reklāmu iedzīvotājiem, tiktu ietverta tāda informācija par konkrētām zālēm kā zāļu nosaukums, bet ir aizliegts to reklāmā norādīt konkrētu informāciju, tostarp attiecībā uz to cenu. Līdz ar to, tā kā šajā tiesību normā esot reglamentēta nevis informācija par pašām zālēm un to parasto nosaukumu, bet gan informācija par to cenu, minētajā tiesību normā paredzētās darbības varot uzskatīt nevis par reklāmu Direktīvas 2001/83 izpratnē, bet gan par informācijas izplatīšanas veidu, tādēļ šī pati tiesību norma neietilpstot šīs direktīvas piemērošanas jomā.

18. Pēc tam iesniedzējtiesa norāda, ka apstrīdētajā normā ir ietverts aizliegums, kurš neatbilst nevienam no Direktīvas 2001/83 90. pantā paredzētajiem aizliegtajiem reklāmas veidiem. Tādējādi rodoties jautājums par to, vai dalībvalstis var paplašināt šajā tiesību normā uzskaitīto aizliegto reklāmas veidu sarakstu. Tā norāda, ka, konkrēti, šīs direktīvas 87. panta 3. punktu, lasot to kopā ar tās 45. apsvērumu, varētu interpretēt tādējādi, ka ar to ir atļauts dalībvalstīm aizliegt jebkuru zāļu reklāmu, kas ir acīmredzami pārmērīga un nepārdomāta un kas pati par sevi var ietekmēt sabiedrības veselību.

[3] Spriedums, 2007. gada 8. novembris (C-374/05, EU:C:2007:654, 20. un 37. punkts).

19. Šādos apstākļos Latvijas Republikas Satversmes tiesa ar 2020. gada 6. oktobra rīkojumu, kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 20. oktobrī, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas 2001/83 VIII sadaļas "Reklāma" izpratnē darbības, uz kurām attiecas apstrīdētajā normā ietvertais tiesiskais regulējums, ir uzskatāmas par zāļu reklāmu?

2) Vai Direktīvas 2001/83 90. pants ir interpretējams tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram aizliegto reklāmas paņēmienu saraksts tiek paplašināts un tiek noteikti stingrāki ierobežojumi, kas nav tieši ietverti direktīvas 90. pantā?

3) Vai Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punkta izpratnē pamatlietas tiesiskais regulējums ir uzskatāms par tādu, kas paredz ierobežojumu zāļu reklamēšanai ar mērķi veicināt to racionālu izmantošanu?"

20. Rakstveida apsvērumus iesniedza EUROAPTIEKA, Latvijas, Grieķijas un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Tiesas sēde netika rīkota.

IV. Vērtējums

A. Par pamatlietas priekšmetu

21. Lietas dalībnieku apsvērumu atsevišķu fragmentu interpretācija var ļaut domāt, ka pamatlieta, ņemot vērā Satversmi un Savienības tiesības, attiecas uz 2016. gada 1. aprīļa lēmuma, ar kuru EUROAPTIEKAI tika aizliegts izplatīt pamatlietā aplūkoto reklāmu, tiesiskumu.

22. EUROAPTIEKAS konstitucionālā sūdzība iesniedzējtiesā tomēr, šķiet, neattiecas uz šī lēmuma tiesiskumu.

23. Proti, šajā konstitucionālajā sūdzībā, kas celta vairākus gadus pēc 2016. gada 1. aprīļa lēmuma pieņemšanas, pamatojoties uz apstrīdēto normu, EUROAPTIEKA apstrīd apstrīdētās normas atbilstību Satversmei un Savienības tiesībām [4].

24. Līdz ar to Direktīva 2001/83 ir jāinterpretē, ņemot vērā nevis EUROAPTIEKAS rīcību, bet gan apstrīdētās normas normatīvo saturu.

25. Attiecībā uz iesniedzējtiesai sniedzamajiem skaidrojumiem, lai tā varētu lemt par apstrīdētās normas saderību ar Savienības tiesībām, ņemot vērā to iemeslu izklāstu, kas likuši šai tiesai šaubīties par Direktīvas 2001/83 interpretāciju, un ņemot vērā apgalvojumus, ko EUROAPTIEKA ir izteikusi savā konstitucionālajā sūdzībā iesniedzējtiesā, vispirms ir jānoskaidro, vai apstrīdētajā

[4] Protams, ir taisnība, ka šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu fragments, saskaņā ar ko "reklāmā, par kuru ir strīds pamatlietā, nav norādes uz zāļu nosaukumu", var likt domāt, ka tieši 2016. gada 1. aprīļa lēmuma tiesiskums ir tiesvedības iesniedzējtiesā priekšmets. Tomēr nevar izslēgt, ka šis fragments ir tikai EUROAPTIEKAS konstitucionālajā sūdzībā ietvertās argumentācijas atkārtošana. Turklāt teikumā, kas seko minētajam fragmentam, ir norādīts, ka ir jāizvērtē, vai darbības, kuras reglamentē apstrīdētā norma, var ietilpt Direktīvas 2001/83 piemērošanas jomā. Papildus minētajam EUROAPTIEKA rakstveida apsvērumos apgalvo – ja lieta ir ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības, būtiska nozīme ir piešķirama tieši lietas faktiskajiem apstākļiem, kuros apstrīdētā norma ir aizskārusi sūdzības iesniedzēja pamattiesības. Tomēr šķiet, ka tas, ka pamatlietas apstākļiem tiek piešķirta zināma nozīme, neliek apšaubīt pamatlietas priekšmetu. Turklāt rakstveida apsvērumos EUROAPTIEKA atsaucas uz Latvijas Republikas Augstākās tiesas (Latvija) galīgo nolēmumu, kas attiecībā uz to ir pieņemts administratīvajā lietā. Šī atsauce var likt domāt, ka Augstākā tiesa ir galīgi izskatījusi prasību par 2016. gada 1. aprīļa lēmumu. Cita starpā Komisija savos rakstveida apsvērumos par to ir izteikusies šādi.

normā minētās darbības ietilpst jēdzienā "zāļu reklāma" šīs direktīvas 86. panta 1. punkta izpratnē (pirmais prejudiciālais jautājums). Apstiprinošas atbildes gadījumā pēc tam ir jāsniedz iesniedzējtiesai skaidrojumi, kas tai ļautu pārbaudīt, vai, ņemot vērā rīcības brīvību, kāda ir dalībvalstij minētās direktīvas īstenošanā, Latvijas likumdevējs to ir pareizi transponējis valsts tiesībās (otrais un trešais prejudiciālais jautājums).

B. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

26. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka informācijas izplatīšana, kas mudina iegādāties zāles, pamatojot šādas iegādes nepieciešamību ar to cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazeminātu cenu) vai precēm, ietilpst jēdzienā "zāļu reklāma" šīs tiesību normas izpratnē arī tad, ja šī informācija attiecas nevis uz konkrētām zālēm, bet uz bezrecepšu zālēm kopumā.

27. Proti, pirmkārt, lai gan pirmajā prejudiciālajā jautājumā ir atsauce uz Direktīvas 2001/83 VIII sadaļu "Reklāma", šīs direktīvas 86. panta 1. punktā ietvertā jēdziena "zāļu reklāma" definīcija attiecas uz visām šīs sadaļas normām ("Šajā sadaļā zāļu reklāma nozīmē [..]"). Tāpēc, lai atbildētu uz šo jautājumu, galvenokārt ir jāinterpretē šī tiesību norma.

28. Protams, ir taisnība, ka Direktīvas 2001/83 VIIIa sadaļa attiecas arī uz zāļu reklāmas jomu. Šī sadaļa tostarp ietver speciālus noteikumus par [zāļu] reklāmu iedzīvotājiem, kas ir paredzēti 88.a līdz 90. pantā [5]. [Zāļu] reklamēšana iedzīvotājiem tomēr ir viena no "zāļu reklāmas" šīs direktīvas 86. panta 1. punkta izpratnē kategorijām.

29. Otrkārt, ir jānorāda, ka, lai gan apstrīdētajā normā ir atsauce uz trim šo secinājumu 26. punktā minētajiem gadījumiem, iesniedzējtiesa vaicā, vai uz tiem attiecas Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkts vai arī tie ir izslēgti no šīs tiesību normas šiem trim gadījumiem kopīgu iemeslu dēļ.

30. Lai gan, manuprāt, šie trīs gadījumi, iespējams, var tikt aplūkoti atsevišķi otrā un trešā prejudiciālā jautājuma kontekstā, pirmā prejudiciālā jautājuma kontekstā tomēr ir jāpaskaidro, vai apstrīdētajā normā minētās darbības ir izslēgtas no Direktīvas 2001/83 piemērošanas jomas, kad tās attiecas uz bezrecepšu zālēm kopumā.

31. Tāpat, ņemot vērā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu saturu un Latvijas valdības sniegto informāciju, ir jānorāda, ka apstrīdētajā normā paredzētās darbības attiecas uz Latvijā atļautajām zālēm, kurām šajā dalībvalstī nav vajadzīga ārsta recepte. Proti, neatļauto zāļu reklāma [6] un recepšu zāļu reklāma [7] Savienības tiesībās ir aizliegta.

[5] Spriedums, 2011. gada 5. maijs, *Novo Nordisk* (C-249/09, EU:C:2011:272, 22. punkts).

[6] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2003. gada 11. decembris, *Deutscher Apothekerverband* (C-322/01, EU:C:2003:664, 146. punkts).

[7] Skat. Direktīvas 2001/83 88. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

32. Tādējādi pirmo prejudiciālo jautājumu analizēšu vispirms no Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkta gramatiskās, sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas viedokļa, pēc tam salīdzināšu savas analīzes rezultātu ar atziņām, kuras var gūt no neseniem Tiesas spriedumiem, it īpaši no spriedumiem A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē)[8] un *DocMorris*[9], uz kuriem lietas dalībnieki atsaucas rakstveida apsvērumos un atbildēs uz Tiesas rakstveida jautājumiem.

1. Gramatiskā interpretācija

33. Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punktā "zāļu reklāma" ir definēta kā "jebkāda veida informācijas izplatīšana, apstaigājot klientus, aģitējot vai pamudinot viņus, nolūkā veicināt zāļu parakstīšanu, piegādi, tirdzniecību vai patērēšanu".

34. Pirmkārt, ir jānorāda, ka šī tiesību norma attiecas, pirmām kārtām, uz zālēm daudzskaitlī un, otrām kārtām, uz "jebkāda veida" reklāmu.

35. Otrkārt, ņemot vērā apstrīdētās normas normatīvo saturu, ir jāuzsver, ka jēdziens "zāļu reklāma" ietver tostarp "zāļu reklamēšanu iedzīvotājiem". *A priori* šajā tiesību normā paredzētās darbības, šķiet, pilnībā iekļaujas šajā definīcijā.

36. Treškārt, Tiesa jau ir norādījusi, ka saskaņā ar Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkta formulējumu vēstījuma mērķis ir būtiska reklāmas iezīme šīs tiesību normas izpratnē un noteicošais elements, lai nošķirtu reklāmu no vienkāršas informācijas[10].

37. Kā atzīst iesniedzējtiesa, valsts tiesām pēc konkrētas visu attiecīgo lietas apstākļu pārbaudes ir jāizvērtē, vai informācijas izplatīšanai ir vai nav reklāmas mērķis[11]. Tiesa tomēr ir izveidojusi atbilstošu kritēriju un apstākļu neizsmeļošu sarakstu, lai izvērtētu, vai paziņojums ir jākvalificē par "reklāmu", piemēram, paziņojuma autora identitāte, tā priekšmets un saturs, kā arī tās adresātu grupa un [informācijas izplatīšanai] izmantotā medija adresātu loks un [tehniskās] raksturiezīmes[12].

38. Saistībā ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas tikai iegūt skaidrojumus, kas tai ļautu noteikt, vai apstāklis, ka informācijas izplatīšana attiecas nevis uz konkrētām zālēm, bet gan uz zālēm kopumā, izslēdz šo izplatīšanu no jēdziena "zāļu reklāma" Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkta izpratnē.

39. Kā izriet no šo secinājumu 33. punkta, paziņojums, kura mērķis ir veicināt "zāļu parakstīšanu, piegādi, tirdzniecību *vai* patērēšanu", ir jāuzskata par tādu, kas ietilpst šajā jēdzienā.

40. Šajā kontekstā, ciktāl jēdziena "zāļu reklāma" definīcijā, lai norādītu reklāmas mērķus ("zāļu parakstīšanu, piegādi, tirdzniecību *vai* patērēšanu"), tiek izmantots saiklis "vai", ar to vien, ka informācijas izplatīšana ir paredzēta, lai veicinātu zāļu pārdošanu – nevis noteikti to patērēšanu, kas dažkārt ir grūti identificējama, – pietiek, lai pierādītu, ka šī izplatīšana ietilpst šajā jēdzienā.

8 Spriedums, 2020. gada 1. oktobris (C-649/18, EU:C:2020:764).

9 Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs (C-190/20, EU:C:2021:609).

10 Spriedums, 2011. gada 5. maijs, *MSD Sharp & Dohme* (C-316/09, EU:C:2011:275, 31. punkts).

11 Spriedums, 2011. gada 5. maijs, *MSD Sharp & Dohme* (C-316/09, EU:C:2011:275, 33. punkts).

12 Skat. spriedumu, 2011. gada 5. maijs, *MSD Sharp &Dohme* (C-316/09, EU:C:2011:275, 34., 36., 40. un 45. punkts).

41. Tāpat kā visi lietas dalībnieki, izņemot EUROAPTIEKU, es uzskatu, ka informācijas izplatīšana par bezrecepšu zālēm principā var ietekmēt patērētāja lēmumu veikt pirkumu. Svarīgi ir nevis tas, kādas zāles iegādājas patērētājs, bet gan tas, ka informācijas izplatīšana mudina patērētāju pirkt preci, kas ietilpst plašajā bezrecepšu zāļu kategorijā. Turklāt, ja uzskatītu, ka informācijas izplatīšana par zālēm kopumā nav reklāma, no Direktīvas 2001/83 VIII un VIIIa sadaļas piemērošanas jomas tiktu izslēgta arī tādas informācijas izplatīšana, kas attiecas uz noteikta stāvokļa ārstēšanai paredzētu konkrētu zāļu kategoriju. Turklāt nevar izslēgt, ka šādu zāļu kategoriju patērētāji automātiski sasaistīs ar konkrētām zālēm, pat ja to nosaukums šajā informācijā nav minēts.

42. Vēl svarīgāk, kā izriet no apstrīdētās normas formulējuma, ar šo normu ir aizliegts izplatīt informāciju, kas mudina iegādāties zāles. Tādējādi, šķiet, ka šādai izplatīšanai, lai uz to attiektos šajā tiesību normā paredzētais aizliegums, ir jāveicina ("jāmudina") zāļu tirdzniecība ("iegāde"). Tādējādi, ja vien iesniedzējtiesas pārbaudē netiek secināts citādi, reklāmas mērķis ir priekšnosacījums apstrīdētās normas piemērošanai un iezīmē tās piemērošanas jomu. Savukārt šī tiesību norma līdz ar to ir jāuzskata par tādu, kas ietilpst Direktīvas 2001/83 piemērošanas jomā, jo ar šīs direktīvas VIII un VIIIa sadaļu tiek veikta zāļu reklāmas jomas saskaņošana [13].

43. Šo apsvērumu apstiprina Direktīvas 2001/83 sistēmiskā interpretācija.

2. Sistēmiskā interpretācija

44. Saistībā ar jēdziena "zāļu reklāma" interpretāciju Tiesa uzskatīja, ka Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punktā ir paredzēts vispārējs noteikums, kas ir piemērojams visos gadījumos, kad ir nepieciešams noteikt, vai darbībai ir zāļu reklāmas raksturiezīmes [14]. Turklāt Tiesa skaidroja, ka šīs direktīvas 87. pantā ir noteikti vispārēji principi, kas piemērojami visu veida zāļu reklāmai un tās elementiem [15]. Būtībā it īpaši attiecībā uz [zāļu] reklāmu iedzīvotājiem minētās direktīvas 88. pantā ir paredzēti arī šādi vispārēji principi.

45. Proti, pirmkārt, jēdziens "zāļu reklāma" ir jādefinē plaši, lai aptvertu arī situācijas, attiecībā uz kurām nav tik acīmredzams, ka tās ietilpst Direktīvas 2001/83 piemērošanas jomā.

46. Šajā kontekstā tas, ka Direktīvas 2001/83 89. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmajā ievilkumā, kas ir ietverts tās VIIIa sadaļā, ir paredzēts, ka jebkurai iedzīvotājiem domātai zāļu reklāmai ir jāietver to parastais nosaukums, man nešķiet izšķiroši, ņemot vērā, ka runa ir tikai par vienu no šīs direktīvas 86. panta 1. punktā minētajā vispārīgajā jēdzienā paredzētajām zāļu reklāmas kategorijām. Turklāt, ja – kā norāda Polijas valdība – zāļu reklāma varētu attiekties tikai uz konkrētu preci, pienākums to identificēt skaidri būtu ietverts nevis speciālajās normās par noteiktu veidu reklāmu, bet gan minētās direktīvas vispārīgajās normās, kas reglamentē šo reklāmu.

[13] Par saskaņošanas apjomu, kas veikts ar Direktīvu 2001/83, skat. spriedumu, 2007. gada 8. novembris, *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654, 20. punkts).

[14] Spriedums, 2011. gada 5. maijs, *Novo Nordisk* (C-249/09, EU:C:2011:272, 24. punkts).

[15] Spriedums, 2011. gada 5. maijs, *Novo Nordisk* (C-249/09, EU:C:2011:272, 25. punkts).

47. Otrkārt, Tiesas apsvērumu, ka Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkts ir piemērojams visos gadījumos, kad ir jānosaka, vai darbībai piemīt zāļu reklāmas raksturiezīmes, es saprotu tādējādi, ka Savienības likumdevējs, runājot par ietvaru, kādā ir jāizvērtē zāļu reklāmas darbību atbilstība Savienības tiesībām, ir vēlējies dot priekšroku nevis primāro tiesību normām, bet gan šīs direktīvas normām.

48. Proti, ja uzskatītu, ka tāda tiesību norma kā pamattiesvedībā aplūkotā neietilpst Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkta piemērošanas jomā, vismaz pārrobežu situācijā nozīmētu, ka šīs tiesību normas normatīvais saturs un tās ietekme uz iekšējo tirgu būtu jāizvērtē, ņemot vērā primārās tiesības un, precīzāk, LESD paredzētās pamatbrīvības.

49. Kā liecina lietas dalībnieku debates, kurās EUROAPTIEKA apgalvo, ka apstrīdētā norma attiecas nevis uz zālēm, ko pārdod aptieka, bet gan uz tās darbību, nevar izslēgt, ka valsts tiesību norma, ar kuru vispārīgi tiek ieviesti aizliegumi zāļu reklāmas jomā, pārrobežu situācijas gadījumā var būt saistīta gan ar preču brīvu apriti, gan ar pakalpojumu sniegšanas brīvību. Tiesa šādu valsts tiesību normu principā pārbauda, ņemot vērā tikai vienu no šīm divām pamatbrīvībām, ja izrādās, ka viena no tām ir otršķirīga salīdzinājumā ar otru un var ar to tikt sasaistīta.

50. Šajā lietā apstrīdētā norma neattiecas uz pašu farmaceita darbības veikšanu vai pašu pārdošanas pakalpojumu, bet gan reglamentē tirdzniecībai piedāvāto zāļu noteikta veida reklamēšanu [16].

51. Ņemot vērā preču brīvu apriti, varētu uzskatīt, ka apstrīdētā norma "reglamentē tirdzniecības nosacījumus" Tiesas judikatūras izpratnē un atbilst abiem nosacījumiem, kas izriet no judikatūras lietā *Keck* un *Mithouard* [17], un tādējādi uz to neattiecas LESD 34. panta piemērošanas joma [18].

52. Līdz ar to dalībvalstis var brīvi aizliegt tādas darbības, kādas ir paredzētas apstrīdētajā normā, un šādi aizliegumi principā nav pakļauti nekādai pārbaudei par to atbilstību Direktīvai 2001/83 un/vai LESD garantētajām pamatbrīvībām. Tajā pašā laikā dalībvalstīm nav pienākuma noteikt šādus aizliegumus, lai gan šīs darbības var ietekmēt patērētāju rīcību [19]. Uzskatu, ka šo iemeslu dēļ, kā minēju šo secinājumu 47. punktā, ņemot vērā ietvaru, kādā ir jānovērtē zāļu reklāmas darbību saderība ar Savienības tiesībām, likumdevējs ir devis priekšroku Direktīvai 2001/83.

53. Šādos apstākļos Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkta vispārējās normas raksturs liecina par labu interpretācijai, saskaņā ar kuru tāda reklāma, kas tiek veikta attiecībā uz zālēm kopumā, kāda ir paredzēta apstrīdētajā normā, arī ietilpst jēdzienā "zāļu reklāma" šīs pirmās minētās tiesību normas izpratnē. Šo apsvērumu apstiprina šīs direktīvas teleoloģiskā interpretācija.

[16] Sekojot šādai domu gaitai, Tiesa, protams, spriedumā *DocMorris* uzskatīja, ka šajā spriedumā aplūkotā reklāmas darbība, proti, darbība, kas izpaudās kā loterija, kura dalībniekiem sniedz iespēju iegūt ikdienas dzīvē lietojamus priekšmetus, kas nav zāles, neietilpst jēdzienā "zāļu reklāma" Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkta izpratnē. Tomēr Tiesa arī uzskatīja, ka reklāmas [paziņojumu] izplatīšana par recepšu zāļu pārdošanas pa pastu pakalpojumu, lai gan tās mērķis nav reklamēt noteiktas zāles, ir otršķirīgs elements salīdzinājumā ar šo zāļu pārdošanas veicināšanu, kas ir reklāmas darbības galīgais mērķis. Skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, *DocMorris* (C-190/20, EU:C:2021:609, 31. punkts).

[17] Spriedums, 1993. gada 24. novembris (C-267/91 un C-268/91, EU:C:1993:905).

[18] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, *DocMorris* (C-190/20, EU:C:2021:609, 35. punkts).

[19] Šajā ziņā skat. šo secinājumu 41. punktu.

3. Teleoloģiskā interpretācija

54. Tiesas judikatūras analīze ļauj uzskatīt, ka no teleoloģiskās interpretācijas viedokļa jēdziens "zāļu reklāma" Direktīvas 2001/83 86. panta izpratnē ir jādefinē tā, lai tajā būtu ietvertas jebkādas informēšanas, aģitēšanas vai pamudināšanas darbības, kas var kaitēt sabiedrības veselībai.

55. Proti, sabiedrības veselības aizsardzība ir būtisks Direktīvas 2001/83 mērķis. Zāles to terapeitiskās iedarbības dēļ būtiski atšķiras no citām precēm. Šīs iedarbības rezultātā zāles, ja tās tiek lietotas bez vajadzības vai nepareizā veidā, var būtiski kaitēt veselībai, par ko pacients var nezināt zāļu lietošanas laikā [20].

56. Kā Tiesa ir atzinusi, nevar izslēgt, ka zināmi riski ir saistīti arī ar bezrecepšu zāļu lietošanu [21]. Latvijas valdības ieskatā, šādi riski it īpaši attiecas uz personām, kas patērē dažādas zāles, nekonsultējoties ar ārstu. Pēc šīs valdības domām, pat *a priori* nekaitīgām zālēm var būt nevēlama blakusiedarbība, ja tās tiek lietotas kopā ar citām zālēm. Turklāt vairāku tādu brīvā tirdzniecībā esošu zāļu lietošana, kurās ir viena un tā pati sastāvdaļa, var izraisīt būtisku pārdozēšanu.

57. Apzinoties šos riskus, Savienības likumdevējs Direktīvas 2001/83 88. panta 1. un 2. punktā, kā arī 89. un 90. pantā, kas ir ietverti šīs direktīvas VIIIa sadaļā, lasot tos kopsakarā ar direktīvas 45. apsvērumu, ir paredzējis, ka bezrecepšu zāļu reklāma iedzīvotājiem ir nevis aizliegta, bet atļauta, ievērojot šajā direktīvā paredzētos nosacījumus un ierobežojumus [22].

58. Šo ierobežojumu skaitā ir vispārējā rakstura ierobežojums, kas paredzēts Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punktā un kas nosaka, ka zāļu reklāmai ir jāveicina to racionāla izmantošana, iepazīstinot ar tām objektīvi un nepārspīlējot to īpašības. Manuprāt, šīs tiesību normas mērķis ir nepieļaut nevis konkrētu zāļu reklāmu, bet reklāmu, kas var izraisīt zāļu neracionālu izmantošanu.

59. Turklāt, manuprāt, no judikatūras izriet, ka Tiesa, interpretējot jēdzienu "zāļu reklāma", ir centusies ņemt vērā sabiedrības veselības aizsardzības mērķa nozīmīgumu, jo tā interpretācija ļauj sasniegt šo mērķi [23].

60. Šajā ziņā, kā esmu minējis, zāļu reklāma kopumā var ietekmēt patērētāju rīcību [24], un tas ir pretrunā šim sabiedrības veselības aizsardzības mērķim un var radīt riskus viņu veselībai [25].

61. No tā izriet, ka līdzīgi jēdziena "zāļu reklāma" gramatiskajai un sistēmiskajai interpretācijai tā teleoloģiskā interpretācija atbalsta apstiprinošu atbildi uz pirmo prejudiciālo jautājumu. Uz šīm interpretācijām balstītos apsvērumus neatspēko atziņas, kuras var gūt no spriedumiem A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē) [26] un *DocMorris* [27], jo tie nav piemērojami šajā lietā.

[20] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 19. maijs, *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c. (C-171/07 un C-172/07, EU:C:2009:316, 31. un 32. punkts).

[21] Skat. spriedumu, 2020. gada 1. oktobris, A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē) (C-649/18, EU:C:2020:764, 94. punkts).

[22] Skat. spriedumu, 2020. gada 11. jūnijs, *ratiopharm* (C-786/18, EU:C:2020:459, 40. punkts).

[23] Piemēram, Tiesa spriedumā, 2009. gada 2. aprīlis, *Damgaard* (C-421/07, EU:C:2009:222) paskaidroja, ka tas, ka trešā persona izplata informāciju par zālēm, ir jāuzskata par "zāļu reklāmu" Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkta izpratnē. Pēc tam, kad Tiesa konstatēja, ka šīs direktīvas formulējumā nav ietverta neviena norāde attiecībā uz reklāmas autoriem (20. un 21. punkts), tā faktiski norādīja, ka zāļu reklāma var kaitēt sabiedrības veselībai, kuras aizsardzība ir būtisks minētās direktīvas mērķis, arī kad to veic neatkarīga trešā persona (22. punkts).

[24] Skat. šo secinājumu 41. punktu.

[25] Skat. šo secinājumu 56. punktu.

[26] Spriedums, 2020. gada 1. oktobris (C-649/18, EU:C:2020:764).

[27] Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs (C-190/20, EU:C:2021:609).

4. Par spriedumu lietā "A" (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē)

62. Atgādinājumam – kā Tiesa ir konstatējusi sprieduma A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē)[28] 50. punktā, Direktīvas 2001/83 86.–100. panta, kas ir ietverts tās VIII un VIIIa sadaļā, mērķis ir reglamentēt konkrētu zāļu reklāmas vēstījuma saturu un reklamēšanas nosacījumus, taču tie nereglamentē reklāmu attiecībā uz zāļu tirdzniecības pakalpojumiem tiešsaistē. Līdz ar to, Tiesas ieskatā, šīs tiesību normas nav jāņem vērā, tostarp izvērtējot, vai Savienības tiesībām ir pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošana, ar kuru aptiekām ir aizliegts izsludināt īpašus piedāvājumus nolūkā piešķirt atlaidi par zāļu pasūtījuma kopējo cenu, ja tā pārsniedz noteiktu apmēru.

63. *A priori* lietā, kurā tika pasludināts spriedums A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē)[29], aplūkotā reklāmas darbība, šķiet, ir līdzīga ar šajā lietā apstrīdēto normu aizliegtajām reklāmas darbībām. Šī līdzība var likt domāt, ka šis spriedums ir attiecināms uz šo lietu, līdz ar to Direktīvai 2001/83 neesot nozīmes, lai atbildētu uz pirmo prejudiciālo jautājumu.

64. Tomēr lietas, kurā tika pasludināts spriedums A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē)[30], konteksts būtiski atšķiras no šīs lietas konteksta.

65. Proti, šajā pirmajā lietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums, ar kuru aptiekām tostarp bija aizliegts izsludināt īpašus piedāvājumus nolūkā piešķirt atlaidi kopējai cenai, tikai netieši attiecās uz zālēm un to reklāmu[31], lai gan apstrīdētā norma skaidri un tieši attiecas uz zāļu reklamēšanu iedzīvotājiem.

66. Vēl jo svarīgāk, lietā, kurā tika pasludināts spriedums A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē)[32], uzdotais jautājums būtībā – kā izriet no tā formulējuma un no šī sprieduma 28. punkta – attiecās uz tāda valsts tiesiskā regulējuma saderību ar Savienības tiesībām, ko bezrecepšu zāļu tirdzniecības tiešsaistē pakalpojuma galamērķa dalībvalsts piemēro attiecībā uz citā dalībvalstī reģistrētu šī pakalpojuma sniedzēju. Precīzāk, iesniedzējtiesa šajā lietā vēlējās salīdzināt šo valsts tiesisko regulējumu ar LESD 34. pantu, Direktīvas 2001/83 85.c pantu un/vai Direktīvas 2000/31/EK[33] 3. pantu.

67. Pēc tam, kad Tiesa konstatēja, ka zāļu tirdzniecības tiešsaistē pakalpojumi nav izslēgti no Direktīvas 2000/31[34] piemērošanas jomas un ka Direktīvas 2001/83 85.c pantā ir norāde tostarp uz šīs pirmās direktīvas normām, tā izvērtēja prejudiciālo jautājumu, ņemot vērā Direktīvu 2000/31. Proti, saskaņā ar loģiku, uz kuru balstās Direktīva 2000/31, informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējs vispārīgi ir pakļauts tās dalībvalsts tiesiskajam regulējumam, kurā tas ir reģistrēts (izcelsmes dalībvalsts). Prasības attiecībā uz informācijas sabiedrības pakalpojumiem, kas ietilpst koordinētajā jomā, tātad var izrietēt no izcelsmes dalībvalsts vai – minētās direktīvas 3. panta 4. punktā noteiktajās robežās – no citām dalībvalstīm. Šajā lietā attiecīgais tiesiskais regulējums ir tās dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā ir reģistrēts pakalpojuma sniedzējs.

[28] Spriedums, 2020. gada 1. oktobris (C-649/18, EU:C:2020:764).

[29] Spriedums, 2020. gada 1. oktobris (C-649/18, EU:C:2020:764).

[30] Spriedums, 2020. gada 1. oktobris (C-649/18, EU:C:2020:764).

[31] Tā attiecās uz farmaceita darbību, kuram saskaņā ar šo tiesisko regulējumu nebija jāvēršas pie klientiem, izmantojot metodes un līdzekļus, kas ir pretrunā profesijas cieņai, ne arī jāmudina pacientus pārmērīgi lietot zāles.

[32] Spriedums, 2020. gada 1. oktobris (C-649/18, EU:C:2020:764).

[33] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2000. gada 8. jūnijs) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) (OV 2000, L 178, 1. lpp.).

[34] Skat. spriedumu, 2020. gada 1. oktobris, A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē) (C-649/18, EU:C:2020:764, 32. punkts).

5. Par spriedumu lietā "DocMorris"

68. Spriedumā lietā *DocMorris*[35], kurš tika pasludināts pēc tam, kad iesniedzējtiesa šajā lietā bija iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesai bija jālemj, vai Direktīvas 2001/83 VIII sadaļā, it īpaši tās 87. panta 3. punktā, ietvertajām normām ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru aptiekai, kas pārdod zāles pa pastu, ir aizliegts organizēt reklāmas darbību loterijas veidā, kura dalībniekiem sniedz iespēju iegūt ikdienas dzīvē izmantojamus priekšmetus, kas nav zāles, un dalība šajā loterijā ir atkarīga no cilvēkiem paredzētu zāļu, kurām vajadzīga ārsta recepte, pasūtījuma veikšanas, pievienojot tam šo recepti.

69. Tiesa minētajā spriedumā uzskatīja, ka šāda reklāmas akcija neietilpst Direktīvas 2001/83 VIII sadaļas normu piemērošanas jomā.

70. Precīzāk, Tiesa konstatēja, ka aplūkotā reklāma attiecās nevis uz konkrētām zālēm, bet gan uz visu recepšu zāļu klāstu, kuras pārdošanai piedāvā attiecīgā aptieka. Pirms Tiesa nonāca pie šī konstatējuma, tā minētā sprieduma 21. punktā norādīja, ka šīs reklāmas akcijas mērķis bija ietekmēt nevis klienta izvēli attiecībā uz konkrētām zālēm, bet gan aptiekas izvēli, no kuras klients iegādājas šīs zāles, šo otro izvēli veicot pēc pirmās izvēles.

71. Proti, no teleoloģiskās interpretācijas viedokļa nozīme ir tam, ka minētā reklāmas akcija, pretēji apstrīdētajā normā paredzētajām darbībām, neveicināja zāļu neracionālu izmantošanu. Zāļu iegādes priekšnosacījums bija iepriekš iegūta ārsta recepte to personu uzraudzībā, kas ir kvalificētas tās parakstīt.

72. Savukārt šo secinājumu 41. punktā jau minēto iemeslu dēļ apstrīdētajā normā paredzētās darbības var mudināt patērētājus iegādāties vairāk zāļu arī tad, ja tās attiecas uz bezrecepšu zālēm kopumā. Proti, tā kā attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā ir skaidri norādīts, ka reklāma attiecas uz zālēm, kā tas ir šajā lietā, noteikumi reklāmas jomā ir jāpiemēro pat tad, ja reklāmā nav skaidri minētas nevienas konkrētas zāles.

6. Secinājums par pirmo prejudiciālo jautājumu

73. Ņemot vērā nepārprotamos secinājumus, kas izriet no Direktīvas 2001/83 86. panta 1. punkta gramatiskās, sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas, šī tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas informācijas izplatīšana, kas rosina iegādāties zāles, pamatojot šādas iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazeminātu cenu) vai precēm, var ietilpt jēdzienā "zāļu reklāma" minētās tiesību normas izpratnē arī tad, ja šī informācija attiecas nevis uz konkrētām zālēm, bet uz bezrecepšu zālēm kopumā.

C. Par otro un trešo prejudiciālo jautājumu

74. Ar otro un trešo prejudiciālo jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, pirmkārt, vai Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punkts un 90. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas nepieļauj, ka dalībvalsts nosaka aizliegumus, kas neatbilst šīs direktīvas 90. pantā

[35] Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs (C-190/20, EU:C:2021:609).

paredzētajiem aizliegumiem, ja šie aizliegumi attiecas uz reklāmu, kura sekmē zāļu neracionālu izmantošanu (šo prejudiciālo jautājumu pirmā daļa), un, otrkārt, vai ar apstrīdēto normu tiek paredzēti šādi aizliegumi (šo prejudiciālo jautājumu otrā daļa).

75. Jānorāda, pirmām kārtām, ka, lai gan otrais prejudiciālais jautājums, kā to ir formulējusi iesniedzējtiesa, šķiet, ir balstīts uz premisu, ka Direktīvas 2001/83 90. pants attiecas uz aizliegtiem reklāmas veidiem, tomēr šī norma izsaka aizliegumus attiecībā uz iedzīvotājiem domātas zāļu reklāmas saturu [36]. Otrām kārtām, iesniedzējtiesa precizē, ka ar apstrīdēto normu izdotie aizliegumi katrā ziņā neatbilst šīs direktīvas 90. pantā paredzētajiem aizliegumiem.

1. Par pieņemamību

76. Pirms šo jautājumu izskatīšanas man jānorāda, ka rakstveida apsvērumos EUROAPTIEKA, lai gan netieši, atsaucas uz iesniedzējtiesas uzdotā otrā un trešā prejudiciālā jautājuma nepieņemamību. Tā uzskata, ka šiem jautājumiem nav nozīmes strīda atrisināšanā, jo tie attiecoties uz Direktīvas 2001/83 normu interpretāciju un apstrīdētā norma neietilpstot šīs direktīvas piemērošanas jomā.

77. Jākonstatē, ka ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai apstrīdētā norma ietilpst Direktīvas 2001/83 piemērošanas jomā, un ka otrais un trešais prejudiciālais jautājums ir jāizvērtē tikai tad, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša. Ņemot vērā manu apstiprinošo atbildi uz šo pirmo jautājumu, man nekas neļauj uzskatīt, ka otrais un trešais jautājums acīmredzami neattiecas uz risinājumu pamatlietā. Manuprāt, šie jautājumi tātad ir pieņemami.

2. Par lietas būtību

78. No Tiesas judikatūras izriet, ka uz otrā un trešā prejudiciālā jautājuma pirmo daļu ir jāatbild noraidoši.

79. Šie divi jautājumi, lasot tos kopā, ir balstīti uz Direktīvas 2001/83 interpretāciju, saskaņā ar kuru tās 90. pantā ir ietverts izsmeļošs to aizliegumu saraksts, kas attiecas uz zāļu reklāmas iedzīvotājiem saturu, savukārt šīs direktīvas 87. panta 3. punktā dalībvalstīm ir atļauts paredzēt citus aizliegumus, ja tie veicina zāļu racionālu izmantošanu.

80. Šādi Direktīvu 2001/83 Tiesa ir interpretējusi spriedumā *Gintec* [37], uz kuru atsaucas iesniedzējtiesa.

81. Minētajā spriedumā Tiesa tostarp ir lēmusi par to, vai zāļu reklāma loterijas veidā ir atļauta vai aizliegta ar Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punktu, ja šajā direktīvā tās aizliegums nav skaidri izteikts [38].

[36] Skat. spriedumu, 2007. gada 8. novembris, *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654), kura 36. punktā Tiesa precizēja, ka Direktīvas 2001/83 90. pantā ir ietvertas specifiskas prasības attiecībā uz zāļu reklāmas saturu, aizliedzot izmantot vairākus konkrētus elementus.

[37] Spriedums, 2007. gada 8. novembris (C-374/05, EU:C:2007:654).

[38] Skat. spriedumu, 2007. gada 8. novembris, *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654, 53. punkts).

82. Šajā ziņā Tiesa būtībā ir nospriedusi, ka, lai gan Direktīvā 2001/83 nav paredzēti īpaši noteikumi par zāļu reklāmu loterijas veidā, šāda reklāma ir aizliegta tostarp saskaņā ar šīs direktīvas 87. panta 3. punktu, ciktāl tā veicina šo zāļu neracionālu izmantošanu un izraisa tās tiešu izplatīšanu iedzīvotājiem, kā arī bezmaksas paraugu izsniegšanu.

83. Lai nonāktu pie šī konstatējuma, Tiesa vispirms norādīja, ka šāda reklāma ir grūti pieņemama, ņemot vērā nepieciešamību novērst jebkādu pārmērīgu un nepārdomātu reklāmu, kas varētu kaitēt sabiedrības veselībai. Turpinājumā Tiesa ir norādījusi, ka Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punktā ir apstiprināta šāda nepieciešamība, nosakot, ka zāļu reklāmai ir jāveicina to racionāla izmantošana [39]. Visbeidzot Tiesa, pievienojoties dažu valdību izteiktajai nostājai, konstatēja, ka zāļu reklāma loterijas veidā, piedāvājot tās kā dāvanu vai balvu, iedrošina šo zāļu neracionālu un pārmērīgu izmantošanu, tādējādi novēršot patērētāju no objektīva vērtējuma par minēto zāļu lietošanas nepieciešamību [40].

84. No otrā un trešā prejudiciālā jautājuma pirmās daļas izriet, ka Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punkts un 90. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas neliedz dalībvalstij paredzēt aizliegumus, kuri neatbilst šīs direktīvas 90. pantā paredzētajiem aizliegumiem, ja šie aizliegumi attiecas uz reklāmu, kas sekmē zāļu neracionālu izmantošanu.

85. Attiecībā uz šo prejudiciālo jautājumu otro daļu ir jāuzsver, ka apstrīdētā norma neaizliedz izplatīt vienkāršu informāciju par zāļu cenu. Tā neattiecas arī uz pienākumu noteikt konkrētu cenu zālēm. Savukārt šajā tiesību normā ir aizliegts izplatīt informāciju, kas mudina iegādāties zāles, atsaucoties uz to cenu, pārdošanas īpašo raksturu vai pārdošanu komplektā ar citām zālēm vai precēm, tajā skaitā par pazeminātu cenu.

86. Kā norādīju šo secinājumu 72. punktā, apstrīdētā norma tātad attiecas uz darbībām, kas var mudināt patērētājus iegādāties vairāk zāļu, ne vienmēr sasaistot šo pirkumu ar viņu veselības interesēm.

87. Šajā kontekstā, kā norāda Komisija atbildēs uz Tiesas rakstveida jautājumiem, cena vienmēr ietekmē patērētājus un var tos mudināt pirkt vairāk, nekā nepieciešams, ja pastāv īpašs piedāvājums vai īpaša atlaide. Ja patērētāji pērk zāles, priekšroka ir dodama viņu veselības interesēm (profilaksei vai ārstēšanai), nevis iespējamajām saimnieciskām interesēm vai finansiālām priekšrocībām, kas saistītas ar iegādi īpašas izpārdošanas ietvaros vai komplektā ar citām zālēm vai precēm.

88. Zāļu iegāde, kuras pamatā nav patērētāju veselības intereses, savukārt var izraisīt tādu zāļu lietošanu, kurā netiek ņemtas vērā šīs intereses, kas, pat neminot Latvijas valdības identificētos riskus [41], ir tipisks to neracionālas lietošanas gadījums.

89. Turklāt tas, ka cilvēku veselības un dzīvības efektīvai aizsardzībai tostarp ir nepieciešams, lai zāles tiktu pārdotas par saprātīgām cenām [42], nevar padarīt neskaidru Direktīvas 2001/83 45. apsvērumā atzīto nepieciešamību novērst jebkādu pārmērīgu un

[39] Skat. spriedumu, 2007. gada 8. novembris, *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654, 55. punkts).

[40] Skat. spriedumu, 2007. gada 8. novembris, *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654, 56. punkts).

[41] Skat. šo secinājumu 56. punktu.

[42] Skat. spriedumu, 2016. gada 19. oktobris, *Deutsche Parkinson Vereinigung* (C-148/15, EU:C:2016:776, 43. punkts).

nepārdomātu reklāmu, kas varētu ietekmēt sabiedrības veselību. Kā Tiesa apstiprināja spriedumā *Gintec*[43], šāda prasība ir atspoguļota šīs direktīvas 87. panta 3. punktā, kurā ir noteikts, ka zāļu reklāmai ir jāveicina to racionāla izmantošana.

90. Līdz ar to uz otrā un trešā prejudiciālā jautājuma otro daļu ir jāatbild tādējādi, ka tādas reklāmas aizliegumi, kura rosina iegādāties zāles, pamatojot šādas iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazemināt cenu) vai precēm, attiecas uz reklāmu, kas sekmē zāļu neracionālu izmantošanu.

V. Secinājumi

91. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz Latvijas Republikas Satversmes tiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/83/EK (2001. gada 6. novembris) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvu 2004/27/EK, 86. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas informācijas izplatīšana, kas rosina iegādāties zāles, pamatojot šādas iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazemināt cenu) vai precēm, var ietilpt jēdzienā "zāļu reklāma" šīs tiesību normas izpratnē, arī ja šī informācija attiecas nevis uz konkrētām zālēm, bet uz bezrecepšu zālēm kopumā.

2) Direktīvas 2001/83, kas grozīta ar Direktīvu 2004/27, 87. panta 3. punkts un 90. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas neliedz dalībvalstij paredzēt aizliegumus, kuri neatbilst šīs direktīvas 90. pantā paredzētajiem aizliegumiem, ja šie aizliegumi attiecas uz reklāmu, kas sekmē zāļu neracionālu izmantošanu.

   Tādas reklāmas aizliegumi, kura rosina iegādāties zāles, pamatojot šādas iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazemināt cenu) vai precēm, attiecas uz reklāmu, kas sekmē zāļu neracionālu izmantošanu.

[43] Spriedums, 2007. gada 8. novembris (C-374/05, EU:C:2007:654, 51. punkts).